

AntiFa seminar v lezbični četrti

Pot mojega lezbičnega aktivizma se začneja sredi osemdesetih let prejšnjega stoletja, seveda ne takoj z lezbičnim aktivizmom v ožjem pomenu, temveč s srečanjem dveh njegovih glavnih predhodnikov: z gejevsko in žensko iniciativo. Začetki gejevskega aktivizma sežejo v pomlad 1984, ko je bil organiziran prvi Magnus festival za socializacijo homoseksualnosti – takrat zvečine moške. Festival je potekal v Galeriji Škuc in v Kapelici na Kersnikovi ulici. Prvega festivala se nisem udeležila, ker sem se takrat ukvarjala predvsem z zaostankom pri opravljanju izpitov, sem pa zelo veliko slišala o njem. Zasedila sem tudi nekaj žolčnih odzivov v Pismih bralcev tedanje revije *Teleks*, katerih sovražni izlivi in raven nestrpnosti in nekomunikacije so zelo podobni današnjim po spletnih forumih in v parlamentu. Bralci in bralke so se hudovali, naj gre ta homoseksualna golazen delat, da bi bilo treba vse pedre in lezbijke poslati v delovna taborišča, sicer imajo preveč prostega časa, številni so bili tudi pozivi k zdravljenju. Sicer je Magnus festival naletel na kar dobre odzive v Sloveniji, veliko hujše pa so bile reakcije v nekaterih srbskih medijih, kjer niso mogli požreti, da se v Sloveniji organizirajo »pedrski kongresi«.

Leta 1985 je nastala skupina Lilit, takrat namenjena širšim ženskim vprašanjem. Spomnim se, da so se aprila po zidovih pojavili opazni kvadratni plakati, ki so vabili vse ženske na prvi žur v K4, namenjen samo ženskam. Med naštetimi vrstami žensk so bile omenjene tudi »možače« in »odklonske« in zdelo se mi je, da bi to znalo biti odprto tudi za lezbištvo. Tega prvega razvpitega žura sem se udeležila, tam je bilo res več kot 200 žensk, o njem so se po kulorarijih in pa po Mladininih zabavljivih rubrikah še dolgo kotalili neokusni komentarji. Po tem žuru je bila kmalu skupščina Lilit v Kapelici, nekakšna široka platforma za nadaljnje aktivnosti na področju ženskih vprašanj. Krožili so listki s predlogi za razne delovne podskupine, denimo, za ženske in literaturo, feminizem, materinstvo, ženske v športu ... Pod skupino za lezbična vprašanja se nas je podpisalo nekaj, ki smo se potem dobile na sestanku v gostilni Rio, vendar dlje nismo prišle. Večina je namreč trdila, da so le novinarke ali študentke, ki jih zanimajo tovrstna vprašanja. Tri ali štiri smo se pogovarjale, da bi začele prevajati tekste iz angleščine in nemščine ter sestavljati

bilten, vendar je ostalo pri dogovorih. Potem sem se udeležila drugega festivala Magnusa, ki je bil takrat že gejevska sekcija pri Škucu, tako kot je sekcija postala tudi skupina Lilit. Na Lilitinih večerih sem dobila tudi bilten ILIS (*International Lesbian Information Service* – Mednarodna Lezbična Informativna Služba), ki je imela takrat sedež v Ženevi v Švici. Marca 1986 so organizirale konferenco in me povabile kot gostjo iz t. i. tretjega sveta, med katere so spadale tudi lezbijke iz Indije, Bangladeša, Kenije in Tajske. To je bilo moje prvo srečanje z močnim mednarodnim lezbičnim aktivizmom, ki je bil izjemno pisan, poln pobud in političnega delovanja, saj se je konference udeležilo kar 800 lezbijk. To pa je bila hkrati tudi moja prva streznitev in konec naivnih predstav o homogenosti in harmoničnosti lezbičnega gibanja, ki naj bi se konsolidiralo zgolj proti »zunanjemu« heteroseksističnemu svetu in patrarhalnemu nasilju. Velika ženevska konferenca je namreč pomenila tudi paletu nacionalnih, etničnih in rasnih izkušenj oziroma vsaj teh. Že od prvega dne naprej je ves čas konference spremljal resen konflikt na rasni osnovi, kajti na otvoritvenih nagovorih naj bi tolmačka narobe prevedla besedo črnka – *nigger* namesto *Negro*. Ne vem, ali je to bil resničen razlog, a odtlej je dobro organizirana skupina temnopoltih lezbijk iz Londona organizirala svoja srečanja in delavnice – zvečine izključno za »nebele« lezbijke. Prav tako so bile do sicer uspešnega srečanja kritične hendikepirane lezbijke, med njimi neka slepa lezbijka iz Pariza, ki ni bila zadovoljna z odnosom do nje na konferenci, saj se je počutila nevidno. Slednjič so srečanje zapečatile tudi anarhistke, predvsem skvoterke iz Velike Britanije, Francije in Nemčije, ki niso bile zadovoljne s tem, da je ženevska skupina Vanille Fraise, organizatorica konference, v sodelovanju z mestom omogočila brezplačno bivanje v zaklonišču. Nekaj deklet je zadnjo noč povsem demoliralo zaklonišče, po njihovem neprimerno za dostojno bivanje udeleženk konference, in tako naprtilo stroške organizatorkam.

Poleg teh rezov v samem lezbičnem gibanju, ki so načeli mojo naivno domnevo o samoumevni solidarnosti in vsesplošni medsebojni podpori, so se po nastajanju lezbične iniciative v tedanji Sloveniji začeli kazati tudi problemi s tako imenovanimi naravnimi zavezniki, med katere sta sprva spadala predvsem gejevsko in feministično gibanje. Sama skupina je nastala leta 1987, ko se je Mojca Dobnikar iz skupine Lilit dogovorila za lezbično prilogo v Mladini. Ker je Mojca spoznala tako feministično kakor lezbično sceno v Berlinu, se ji je nastanek zadnje zdel pomemben.

Ko se je priloga sestavljala, sem po naključju srečala Eriko Schauer, ki me je povabila, naj se pridružim sodelavkam priloge Pogledi o lezbilstvu. Takrat je bila v Lilit že aktivna Nataša Sukič, ki je tudi presnemavala vse lezbične filme s televizije in tako skrbela za filmski arhiv. Pod prevode in avtorske članke v prilogi smo se podpisale Roni, Suzana, Erika, Marjeta, Davorka in Nataša. Tudi naslovnica je imela lezbični motiv, narisala pa jo je Roni. Odločile smo se, da kar razglasimo lezbično skupino LL – Lezbična Lilit – in napišemo, da se sestajamo ob torkih na Kersnikovi 4, ter dodamo telefonsko številko. Tako izid Mladinine priloge Pogledi, 30. oktobra 1987, štejemo za začetek lezbičnega gibanja v Sloveniji, tedanji Jugoslaviji in tudi v vsej Vzhodni Evropi.

Kmalu po ustanovitvi se je skupina LL januarja 1988 osamosvojila v Lezbično sekcijo LL pri Društvu Škuc. Začela je svoje številne dejavnosti, denimo izdajanje biltena *Lesbozine*, literarne prireditve, redne tedenske pogovore o različnih temah (lezbištvo in feminizem, monogamija in poligamija, lezbično gibanje in mediji ...), občasne plesne večere samo za ženske ... Leta 1988 sva z Natašo Sukič organizirali lezbični video filmski festival v Galeriji Škuc, pozneje so ga organizirali še geji pri sekciji Magnus, in ta dogodka sta pomenila kontinuiteto gejevskega in filmskega lezbičnega festivala, ki traja še danes, vse od leta 1984 naprej, s čimer je najstarejša tovrstna prireditev v vsej Evropi.

Kmalu po izbruhu dejavnosti in iniciativ ter ustvarjanju lastne lezbične scene v sekciji LL so se poglobljala razhajanja in različni interesi glede sodelovanja s feministično skupino Lilit. LL se je nekaj časa združevala s sekcijo Magnus na skupnih sestankih, vendar je kmalu odnehala, ker so bili nekateri koncepti nezdržljivi, predvsem pa je bilo pri vseh teh zavezništvih problem izgubljanje identitete lezbične skupine. V vseh teh navezah je bila LL navadno le nekakšen dobrodošel priključek, zato smo se do danes zagotovo naučile, da je neodvisnost delovanja lezbične skupine zelo pomembna, kar pa seveda ne onemogoča sklepanja občasnih zavezništev na enakopravni podlagi in skupni interesni platformi (četudi samo začasni). Tovrstno sodelovanje je pomenilo tudi skupno skvotanje Metelkove leta 1993, ko sta svoje prostore zavzeli tudi Škučevi sekciji Magnus in LL, v isti stavbi Lovci na levi strani pa je nastal tudi Ženski center več iniciativ, denimo lezbičnofeministične skupine Kasandre, politične skupine Prenner klub, pozneje Ženske svetovalnice itn. Žal je Ženski center čez leta zamrl, dandanes pa je v njegovih prostorih YHD, ki je svoj stari prostor odstopil lezbičnemu klubu Monokel, ki se je tako razširil. Tudi na Metelkovi so bila sprva prisotna znana nihanja med feministkami in geji. Lezbična skupina LL si je želela imeti svoj prostor, ki bi se jasno poimenoval lezbični klub (ne ženski), hkrati pa zaradi sodelovanja z geji ni želela privoliti v izključno ženski prostor, kakršen je postal Ženski center. A tudi tokrat se je potrdilo, da lezbijke potrebujemo svoj klub, prostor in program, ki pa velikokrat ni bil kompatibilen z delovanjem sosednjega »bratskega« gejevskega kluba Tiffany, ki je nihal med organiziranjem umetniških dogodkov in humanističnim delovanjem (denimo, preventiva pred okužbo s HIV) ter med nizkopražnim glasbenim programom ob večerih, ki naj bi nekritično in nediskriminatorsko zajeli »čim več« populacije.

Klub Monokel je pod vodstvom Suzane Tratnik in Mateje Lapanje v letih 2001–2008 pripravil številne dogodke: tuje in domače literarne večere ter manjše koncerte, performanse, predavanja, okrogle mize, tuje in domače deejanes večere, tečaje za deejanes, literarno delavnico, drag king delavnice oziroma delavnice preoblačenja, fotografske razstave, avtorsko izdelano notranjo opremo ... Sodeloval je s festivali, kot so festival lezbičnega in gejevskega filma pri Škucu, Mesto žensk in Rdeče zore, prostore je iz solidarnostnih nagibov delil tako z društvom izbrisanih kot s skupino Ya basta.

Ključne besede: okoljsko zanikanje, okoljska filozofija, okoljska etika.

Tomaž Grušovnik je višji predavatelj na Fakulteti za humanistične študije in Pedagoški fakulteti Univerze na Primorskem. Bil je Fulbrightov štipendist na Univerzi Nove Mehike in gostujoči predavatelj na Centru za razvoj in okolje Univerze v Oslu. Lani je za svojo monografijo s področja okoljske etike z naslovom Odtenki zelene prejel nagrado Glasnik znanosti 2012. (tomaz.grusovnik@zrs.upr.si)

176–178 Suzana Tratnik

AntiFa seminar v Lezbični četrti

Avtorica prepleta osebno aktivistično zgodovino in porajanje gejevske, feministične in lezbične iniciative v osemdesetih v Ljubljani. Tako kot so nanjo vplivale izkušnje mednarodnega lezbičnega gibanja in specifična lezbična situacija v okviru socialistične Jugoslavije, je tudi samo lezbično gibanje v Sloveniji pogosto nihalo med svojimi naravnimi zavezniki: feministkami in geji. Slednjic se je osamosvojilo v Lezbično sekcijo LL pri Društvu Škuc, v okviru Metelkove mesta pa vodi lezbični klub Monokel. Od nastanka lezbične skupine leta 1987 je ta v 25-ih letih razvila bogato infrastrukturo programov, dejavnosti in prostorov.

Ključne besede: alternativna scena, gejevsko gibanje, feministična iniciativa, mednarodna lezbična konferenca, lezbijke tretjega sveta, lezbična raznolikost in konflikti, lezbični zavezniki, lezbično gibanje v Sloveniji, Metelkovo mesto.

Suzana Tratnik je magistrica antropologije spolov. Je pisateljica, prevajalka, publicistka in lezbična aktivistka, ki živi in dela v Ljubljani. (suzana.tratnik@mail.ljudmila.org)

179–183 Nataša Sukič

Petindvajset let lezbične sekcije LL

Avtorica v prispevku oriše nastanek in zgodovino prve aktivistične lezbične skupine v vzhodni Evropi in nekdanji Jugoslaviji Škuc LL. Skupina s svojimi kulturno in politično angažiranimi projekti že petindvajset let napada diaspore lesbofobije in homofobije ter socializira družbo v ideale razsvetljenske, vključujoče, solidarne in egalitarne družbe. Avtorica v besedilu prepleta osebno aktivistično zgodovino in razvoj lezbičnega gibanja, od prve iniciative v alternativnih osemdesetih letih prejšnjega stoletja v Ljubljani pa vse do danes.

Ključne besede: alternativna scena v osemdesetih, lezbično in gejevsko gibanje, festival Magnus, lezbofobija, homofobija, razsvetljenjska družba, demokratizacija družbe, medijske podobe homoseksualnosti, festival Lezbična četrt.

Nataša Sukič je diplomirana inženirka elektrotehnike. Je pisateljica, publicistka, didžejka in lezbična aktivistka, ki živi in dela v Ljubljani. (sukicnatas@mail.ljudmila.org)

185–193 Franc Trček

Refleksiji ob »Gotof je!«

Prispevek združuje besedili, ki sta nastali v času tretje mariborske vstaje leta 2012. V prvem avtor pojasni imaginarnemu tujcu, zakaj se je v Marboru zgodil vstaja Gotof je!. Pri tem izhaja iz koncepta primarne akumulacije kapitala, ki je značilna za večino tranzicij, ter iz neuspešne reforme lokalne samouprave v Slovenije, katere posledice so lokalni šerifi. V drugem besedilu pa poskuša skozi analizo dogajanja v mestni politiki odgovoriti na vprašanje, kakšne volitve potrebuje Maribor.

Pri obeh besedilih gre za sprotno analizo, za teorijo v praksi. Ta je, ker jo praksa seveda prehiteva, šibka. Avtor v tem vidi njeno prednost, ne slabost, saj ne poplōšuje tam, kjer še ni mogoče.

Ključne besede: šibka teorija, mariborska vstaja, primarna akumulacija kapitala, tranzicija, reforma lokalne samouprave, Gotof je!

state the responsibility for implementing environmental protection measures in order to protect future generations and eliminate generacism from our society and economy. We propose the so-called green state, which bases environmental protection measures on fairness to future generations.

Keywords: climate change, generacism, intergenerational justice, green state, John Rawls.

Dejan Savič is a PhD student in philosophy at the Faculty of Arts of the University of Ljubljana. His research covers the field of justice to future generations in regards to environmental protection. From 2010 he has been working at the international environmental organization Greenpeace as a climate and energy campaigner in Slovenia. (dejan.svet@gmail.com)

168–174 Tomaž Grušovnik

Environmental Denial

Even though today reliable information about the negative impact of humans on the environment is only two clicks away, a considerable number of people still deny it. Why? Research shows that what we might call 'environmental denial' is a consequence of specific social and psychological factors: if we were to admit the negative impact of our lifestyles on the environment, we would have to change our way of life founded on consumerism. However, consumerism is not simply a way of exchanging goods; it is also something around which we organize the meaning of our lives, as consumer research clearly shows. Therefore we deny the information on the negative impact of human activity on the environment because admitting it would lead to a conflict between cognition (attitudes, beliefs) and actions (behaviour) around which we organize the meaning of our lives. Such an exposition points to wider sociopolitical effects. Firstly, it raises questions about education that have to take into account the non-rational nature of human beings, and secondly it raises questions about the directions and possible outcomes of social action.

Keywords: environmental denial, environmental philosophy, environmental ethics.

*Tomaž Grušovnik is a senior lecturer at the University of Primorska where he teaches in the Faculty of Humanities and Faculty of Education. He was a Fulbright student at the University of New Mexico and guest lecturer at the Centre for Development and the Environment, University of Oslo. He was awarded the Herald of science 2012 prize for his monograph on environmental ethics *Shades of Green (Odtenki zelene)*. (tomaz.grusovnik@zrs.upr.si)*

176–178 Suzana Tratnik

AntiFa Seminar in the Lesbian Quarter

The author interlaces a personal activist history and the rise of gay, feminist and finally lesbian initiatives in the 80s in Ljubljana. Influenced by the experiences of the international lesbian movement and the particular lesbian situation in the context of socialist Yugoslavia, the Slovenian lesbian movement itself often wavered between its natural allies: feminists and gays. Finally it attained independence as a Lesbian group LL within the ŠKUC Association, and the group now runs the lesbian Monokel club in the Metelkova squat. Since its beginning in 1987, it has developed a rich infrastructure of programs, activities and spaces.

Keywords: alternative scene, gay movement, feminist initiative, international lesbian conference, 3rd world lesbians, lesbian diversity and conflicts, lesbian allies, lesbian movement in Slovenia, Metelkova squat.

Suzana Tratnik has obtained MA in Gender Anthropology. She is a fiction writer, translator, publicist and lesbian activist who lives and works in Ljubljana. (suzana.tratnik@mail.ljudmila.org)

179–183 Nataša Sukič

25 Years of the Lesbian Section LL

Author describes the beginnings and the history of Škuc LL, the first activist lesbian group in Eastern Europe and former Yugoslavia. Through projects within the cultural and political domains the group has been fighting against lesbophobia and homophobia for the last 25 years.